

Axel Wicke: Een heilige ruimte is leegte

Zeer gewaardeerde collega Claartje Kruijff, geachte aanwezigen, Hartelijke dank voor uw toespraak over de verschillende dimensies en invullingen van wat 'heilige ruimtes' kunnen zijn, waarom zij nodig zijn en wat zij teweeg kunnen brengen. Ik heb er zeer van genoten en ben als predikant net als u ervan overtuigd, dat heilige ruimtes nodig zijn, inderdaad, als 'huizen voor onze ziel'.

Alleen zijn onze kerkgebouwen behalve op zondagochtend helaas bijna altijd gesloten. Er is haast niets wat frustrerender is dan dat je in een of ander zielen nood door een binnenstad loopt, op zoek naar een kerk en steeds weer voor dichte deuren komt te staan. Daarom heb ik jarenlang in Berlijn en later ook hier in Den Haag kerken opengesteld, als een vermenging van inloopsprekuren en de praktijk om die ruimte aan de mensen, aan de buurt terug te geven.

Steeds opnieuw was het verbazingwekkend, dat nog de meest overtuigde, seculiere atheïst, zodra hij of zij de enorme, lege, hoge koepelzaal van de Zionskirche binnenliep, automatisch zachter ging praten en langzamer ging bewegen. Dat bijna iedereen, of hij of zij wilde of niet, gegrepen, geraakt werd door een sfeer, een gevoel dat haast uniek is aan kerken. Een sfeer die veel gelovigen, maar ook menig ongelovige met het aloude woord "heilig" kenmerken.

Tastend en observerend kwam ik een antwoord op het spoor op de vraag waardoor dat toch kwam. Om het in uw woorden te gieten, waarde collega, kerken nodigen mensen ten eerste uit om te ontdekken 'dat wij niet de maat der dingen zijn', alleen al omdat de letterlijke afmetingen van veel kerkzalen, vooral uit vorige eeuwen, niet stroken met onze menselijke afmetingen. De opdracht aan bouwmeesters van gotische kathedralen was om op aarde een afspiegeling van de hemel te bouwen, om mensen de hemel te laten ervaren. En dat deden zij vooral door in haast hemelse, enorm hoge en wijde afmetingen te bouwen.

Ten tweede nodigen heilige ruimtes van kerken mij uit, om "iedere keer weer mijn plaats te bepalen ten opzichte van een ander en de wereld om mij heen". Dat kan alleen als je even letterlijk buiten de wereld om je heen stapt, als je die eventjes achter je laat. Daarom staat de ervaring die wij in voor ons heilige ruimtes voelen ook steeds in een zo groot mogelijke contrast met ons leven en omgeving van alledag. Dat wordt teweeg gebracht door de dikke muren, de unieke stilte, de gedempte lichtval en het unieke buitengevoel binnen een gesloten ruimte.

Ten derde nodigen heilige ruimtes ons uit, 'om beter te leren luisteren', wat wederom door de dikke muren, het contrast met de drukke wereld erbuiten en door de stilte die er hangt mogelijk wordt gemaakt.

Een vierde aspect ervan wat een kerkruimte tot heilige ruimte kan maken, gaat nog een laagje dieper en heeft sterke pastorale consequenties. Pas dit aspect maakt kerken of andere heilige ruimtes tot "huizen voor onze zielen". Ik ontdekte dit vierde aspect, toen ik de Duitse filosoof Martin Heidegger las. Hij begreep ruimtes algemeen vanuit het werkwoord 'ruimen' en schreef: "Het ruimen veroorzaakt ruimtes, het is de blootlegging van plekken, het scheppen van een erfahrbaar ruimtelijk volumen."

Het gaat hem dus om meer dan de natuurwetenschappelijke definitie lengte maal breedte maal hoogte, maar om een door mensen geschapen, vrij geruimde ruimte, buiten of ook binnen onszelf. Als je een kamer leegruimt, krijg je ruimte voor jezelf of voor andere dingen. En als je je gehaaste alledaagse leven achter je laat, wegruimt, ontstaat er ruimte voor wat er werkelijk toe doet.

Een heilige ruimte is in mijn eigen perspectief dus ruimte, of wellicht beter leegte. Een leegte die geen gebrek duidelijk maakt, maar die een bepaalde sfeer, de dimensie van het sacrale naar voren brengt. Die dimensie bestaat eruit, dat in die leegte letterlijk en figuurlijk plek is voor wie binnentreedt. Voor al zijn of haar vragen, twijfels en problemen, voor zijn of haar vreugde, pijn en verdriet. Ja, wie weet, zelfs voor iets van God. Opdat zulke heilige ruimtes ons altijd bewaard mogen blijven! Hartelijke dank voor uw aandacht.

Axel Wicke